

FOAIA POPORULUI

Prețul Abonamentului:

Pe un an 2 fl. (4 coroane).
Pe o jumătate de an 1 fl. (2 coroane).
Pentru România 10 lei anual.

Abonamentele se fac la Institutul Tipografic în Sibiu

INSERATE

se primesc în biroul administrației (strada Poplăcii nr. 15.) — Telefon nr. 14.
Un șir garmentă prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr. a treia oară 5 cr.; și timbru de 30 cr.

Apare în fiecare Duminică

ALEGERILE.

(R). Deși alegerile congregaționale nu s'au sfârșit încă, totuși din cele petrecute până acum, putem să rostim o judecată asupra purtării Românilor.

E luminos mai presus de toate un lucru: slabi numai acolo sântem noi Români, unde nu este organizare, unde preoții și învățătorii sânt fricoși ori răi. Unde curagioși s'au aruncat în luptă și iubirea de neam îi încălzește în toate ale lor fapte, nu numai că n'au fost răpuși de marea putere administrativă, dar' au invins strălucit.

Așa de pildă, în comitatul Aradului nu e un singur Român fruntaș, care să nu fi fost ales. Ba cei mai voinici luptători, ca Mangra, Aurel Suciu, R. Ciorogariu, Dr. St. C. Pop și alții, au fost aleși în câte două locuri.

Ba era să fie aleși chiar în trei locuri, căci dintre bărbații naționali mai sus amintiți, doi în cercul Al-Cilului au căzut numai cu câteva voturi, față cu candidații unguri, pentru cari s'au săvârșit cele mai mari fărădelegi.

O dovadă aceasta, că acolo unde s'a lucrat, unde fruntași s'au pus în legătură mai strinsă cu sătenii, simțul național este atât de tare, că zadar-

nic stăpânirea vrea să-l frângă prin droaia de slujbași nemernici și gendarmii cruzi.

Unde însă nu se găsec fruntași români cu destulă inimă pentru a însufleți pe țerani, acolo candidații stăpânirii au invins ușor.

Nădăduim însă, că pe viitor să nu se mai întempe asemenea lucruri. Cei cari au stat nepăsători deoparte, vor fi învățat acum dela cei-ce au luptat și să vor fi convins, că țeranii noștri sânt cei mai buni de luptă, că ei ascultă povețele înțelepte și când s'au pornit odată pe calea cea dreaptă, nu mai e putere care să-i stavilească în mersul lor.

Ar fi deci un neiertat păcat național, să nu te folosești de această virtute românească, să-i lași răsleți pe țerani, cu cari poți pune la cale lucruri cu adevărat înălțătoare de suflet.

Trist e numai faptul, că și cu privilegiul acestor alegeri s'au găsit Români slabi, oameni păcătoși, cari pentru a nu se strica cu stăpânirea, ori pentru a intra în voile „domnilor unguri“, nu s'au rușinat să lucreze pe față împotriva candidaților naționali. Îndeosebi avem să ne plângem de purtarea notarilor români.

O parte mai mare a acestora s'au arătat de o slugărnicie grețoasă. Zi și noapte au cutreerat satele, pentru-ca să ademenască pe bunii noștri țerani, cari deși

atâta sufer de pe urmele notarilor, totuși s'au lăsat să fie înșelați.

Eată de ce: în bunătatea inimii lor nu pot să-și închipue ca în asemenea împregiurări, un Român poate să dea sfaturi netrebnice.

După cât aflăm, țeranii s'au lăsat să fie ademeniți mai ales că li-se spunea, că dacă nu vor alege pe cutare notar român și alături cu el pe solgăbiru, ci vor alege „dintre cei primejdioși“, apoi stăpânirea va mări dările, — și câte alte ticăloșii.

Și până acum, am dat numele și isprăvile acestor păcătoși. Vom continua și pe viitor, pentru-că numai cunoscându-se numele tuturor celor slabi, pe deoparte obștea română poate să-și pedepsească după-cum trebuie: întorcându-se de ei cu scârbă, — ear' pe de altă parte algetorii vor ști de cine să se fe-rească pe viitor.

Numai cunoscând starea faptică a lucrurilor, putem să ne dăm bine seamă de ce putem face, și ce trece peste puterile noastre.

Felul cum s'au petrecut în acest an alegerile congregaționale arată, că în comitate noi Români avem cel mai priincios câmp de luptă.

Să-l folosim dar'!

FOIȚA.

Cărți ieftine și bune.

Azi earăși câteva vești bune literare.

În numărul 36 al „Foi Poporului“ din estan venisem cu dările noastre de seamă asupra „Bibliotecii pentru toți“, ce se tipărește prin dl Carol Müller în București sub conducerea dlui Dumitru Stăncescu, — până la numărul 17 al ei. De atunci până acum, această prețioasă publicațiune a îmbogățit încă literatura română cu 5 volume, asupra cărora vom rosti câte o vorbă două.

Nr. 17 al bibliotecii numite, cuprinde, pe 95 pagini, 15 bucăți mici literare, sub titlul „Istorie“ de d-na Colomb. Declaram dintru început, că am rămas uimiți de frumuseța și bunătatea acestor drăgălașe și gingașe istorioare! Doamna Colomb este o scriitoare rară în felul seu. Peana ei nu e

deloc călăuzită de dorința deșartă a altor scriitori și scriitoare, de a-și face numai șieși renume, punând pe hârtie fel și fel de lucruri închipuite și grozave, — ci ea este purtată cuvânt de cuvânt, șir de șir, de cătră simțtoarea și nobila inimă de mamă a d-nei Colomb, mamă ce dorește să-și crească fiii mai presus de toate buni, și să pregătească și inimile celor din giurul lor spre aceeași bunătate fericitoare și sfântă. Dacă inimile oamenilor ar fi mai primitoare pentru propoveduire spre bine decum sânt, și dacă duhul blând și îndurat din scrierile acestei autoare s'ar prinde mai cu dinadinsul de ele, cu mult mai puțină suferință ar fi dat să se vadă în lume, și cu mult mai multă fericire! Toate cele 15 istorioare ale d-nei Colomb sânt excelente, dar' mai ales 5 dintre ele, anume „Într'o curticică“, o istorie ce 'ți-se bagă la inimă, plină fiind de luminate învățături bune în pilde despre o familie de mici păsăruici încercate de o nenorocire; — „Planuri“ e o istorioară a unei părechi tinere, din care mireasa era la răspântie între cele două căi spre bine și spre

rău, și un vis minunat o birue de-o atrage pe drumul luminos al binelui; — „Pasărea doctorului“ e istorioara mișcătoare până la lacrimi a vieții unui doctor bătrân și sihastric, și a unei biete păsăruici ce o avea în colivie; — ear' „Sfaturile unui ac“ și „Plecarea lucrătorului“ sânt mănunchiuri nestemate de sfaturi bune și străbătătoare la inimă, scrise mai ales pentru fete tinere, numai cel-ce a cetit aceste bucăți, poate înțelege însuflețirea noastră pentru ele!

Să recomandăm din inimă, stăruind să fie date în mâna fiecărui băiat și fată ce știe ceti ca fiind foarte potrivite a-i îndupleca spre bine!

Nr. 18. cuprinde câteva bucăți hazlii, numite „Schife humoristice“ de Dumitru Telcor, cu portretul autorului în frunte. Sânt drăgălașe și vrednice de sprigin, cășunând veselie cetitorului.

Nr. 19. sânt două comedii: „La ce visează fetele“, de A. de Musset, ales scriitor francez, și „Ades bărbatul schimbă“,

De-ale politiceii.

(*) În săptămâna trecută s'au întemplat mai multe lucruri, cari ne privesc întru-câtva și pe noi Români.

Astfel la Viena M. Sa Împăratul ascultând sfatul întâiului seu ministru, Polonul (Poleac) *Badeni*, n'a întărit ca primar pe dl Dr. *Lueger*, cunoscut și Românilor încă din anul 1892, când cu privilegiul ducerii *Memorandului* ne-a stat mult într'ajutor și a petrecut cu mare dragoste alături de fruntașii nostri și de poporul român, care îi însoțise.

Se știe despre Dr. *Lueger*, că este un mare prieten al tuturor popoarelor apăsate din împărăție și dușman al Jidovilor și Ungurilor. Acestia au și lucrat, așa se zice, la Curtea împărătească, pentru-ca *Lueger* să nu fie întărit.

Nemților din Viena însă nu mult le pasă de uneltirile jidovești și ungurești. Ei au ales și a doua-oră primar tot pe *Lueger*. Și fiindcă M. Sa nu l'a întări nici după a doua alegere, sfatul comunal, a trebuit disolvat și să se facă alte alegeri de membri în sfatul comunal. Nici îndoeală nu mai încap, că și la aceste alegeri, tot partidul așa zis „antisemit“ (adecă potrivit Jidovilor) condus de Dr. *Lueger* va ieși biruitor.

*

Altă întâmplare a săptămânii a fost, că în ședința de Lunia trecută a Dietei din Budapesta a venit vorba și despre școlile noastre, a popoarelor neungure. Ministrul treburilor dinlăuntru *Perczel*, a spus că guvernul unguresc n'are de gând să ne iee școlile, fiindcă îi lipsesc banii trebuincioși a face în locul lor școli de stat.

Știm și noi, că mai ales lipsa de bani împedecă pe stăpânire să răpească școlile neungurești. Dacă ar avè bani, Doamne cum ar mai căuta pricină, numai să poată închide școlile noastre și să ne

facă altele ungurești, în cari de limba românească nici pomeneală să nu se facă.

*

Foarte mult sânt supărați Ungurii pentru-că o mare foaie franțozească, din Paris, numită „*Vérité*“ (Adevărul) a scris în numărul dela 16 Octomvrie n. un articol, în care arată lumii mari toate fărâdelegile ce se săvîrșesc în statul ungar. Vorbește mult mai ales de suferințele noastre, ear' despre „milleniul“ unguresc scrie că este o comedie grețoasă, o înșelătorie după-cum întreaga vieată politică a Ungurilor este o nesfîrșită comedie rușinoasă.

*

Duminecă, la 10 Noemvrie n. contele (groful) *Apponyi Albert*, deputat în Dietă și unul dintre cei mai mari vorbitori ai Ungurilor, a ținut la *Casovia* (oraș în partea de Mează noapte a Ungariei), între Slovaci, o cuvântare, în care a înșirat toate relele ce face stăpânirea ungurească.

Între altele a vorbit și despre *chestia naționalităților* și a recunoscut și el, că cu silă, cum face poporul din Budapesta, prin întemnițări și tot felul de prigoniri sêlbatic, nu o să ne poată face pe noi Români, Sêrbii și Slovaci, să avem dragoste cătră Unguri. *Ci numai când s'ar face dreptate tuturor din țeară, s'ar ajunge să fim și noi mulțumiți.*

— Din trecutul nostru. —

Radu-cel-Mare.

— Istoria Țerii-Românești. —

Dacă dăm azi câteva schițe și din vieța lui *Radu-cel-Mare*, fiul lui Vlad Țepeș, o facem mai ales ca să se arete în întreagă lumina ei, înțelepciunea vorbirii poetului Alexandri: „*Ferește-te Române de cuiu străin în casă!*“

Radu, fiu al groaznicului Vlad, ajunge pe tron îndată după moartea tatălui seu, la 1496. Se deosebește însă

de firea tatălui-seu, fiind el om mai mult al păcii decât al vrajbelor, cum tatăl-seu fusese.

Îndeosebi își pune el de gând să ridice starea bisericii sale, ear' spre a o putea face aceasta, om înțelept fiind, a legat prietenie cu toate țerile vecine și ai lor domnitori.

După aceea căutând în țeară la sine și vîzînd că mare e lipsa de oameni pricepuți în ale cîrmuirii obștei, el poștește în țeară pe patriarhul din Constantinopol, Grecul de neam, *Nifon*, încredințându-l cu cîrmuirea bisericii din țeară și împuternicindu-l să întreprindă tot ce va crede de lipsă pentru creșterea unui stat preoțesc și de călugări mai luminați, cari să fie folositori bisericii și neamului.

'I-a zis, bunul Radu, patriarhului când a venit: „Eu să domnesc, ear' tu să ne îndrepi și să ne înveți legea lui Dumnezeu și să ne fii tată și păstor!“

S'a pus *Nifon* pe lucru și a adunat la un sobor pe toți călugării și duhovnicii de frunte din țeară și au ținut sfat și au chibzuit cum ar fi mai bine a se face pentru biserică. Au statornicit mai acurat mersul slujbei d-zeești, treburile mănăstirilor și obiceiurile ce să se țină, aducîndu-le în conglăsuire cu prescisele pravilei și ale așezămintelor sfinților apostoli.

Au așezat încă doi episcopi noi spre a fi de ajutorare și spre mai ușoară cîrmuire; s'au ridicat școli și biserici și mănăstiri noue. Și mergeau trebile bine la început, dar' în curînd se simți în țeară un murmur de nemulțumire, căci *Nifon* deja când a venit a adus cu sine mulți călugări greci, de un sânge cu el, și acum începuse a aduce tot mai mulți, cât strîmtorau pe cei de baștină. Afară de aceea se mai purtau și cu îngâmfare străinii, desprețuind pe cei din țeară și vîrîndu-li-se peste tot locul înaintea nasului. Nu trecu mult și boerii țerii și Radu se simțiră puși chiar în dușmănie

de *Aug. Vacquerie*, traduse amîndouă în versuri de T. Stoescu. Cuvinte bune putem zice și despre acestea. Ele desfătează și sînt potrivite foarte pentru petrecere.

Nr. 20. este earăși un volum prea prețios. Cuprinde 31 de „*Legende istorice*“ alese din poeziile lui *Dimitrie Bolintineanu*, poetul român cel cu inimă mare pentru fapte mari naționale! Dl *Stăncescu* scrie, foarte la loc vorbind, în prefața acestui volum:

„În vremurile în cari trăim, în cari se găsească scriitor fără nimic sfânt în ei, cari caută a slăbi, prin scrieri proaste și rele, iubirea de țeară, de tot ce e mare și frumos, — scrierile patriotice ca poeziile lui Bolintineanu își au de fel locul într'o publicație ca a noastră, dorind a porni inimile cătră bine, a forma caractere sănătoase și vrednice...“

Da, așa este. Scrierile lui Bolintineanu, mai cu seamă cele strînse aci într'un mănunchiu pe ales, sînt întăritoare de caracter și trezi-toare de națională mândrie, — *adecă de ce mai virtos lipsă avem și noi!* Să le cetim,

dar', cu tineri cu bêtărni, bucurându-ne că „Biblioteca pentru toți“ ni-o face aceasta cu puțință pentru un preț aproape de nimic!

Nr. 21. este romanul „*Ombra*“, de *A. Gennevray*, tradus de *Dumitru Stăncescu*, un roman cu istoria scoasă din vieța unor familii mari. Este mișcător și dulce. Îndeosebi gîngăș e descrisă povestea iubirii dintre tinerii ce vin înainte în ei.

Nr. 22. este „*Călătorie împregiurul odăii mele*“, de *Xavier de Maistre*, una din lucrările cele mai fine și vestite ale literaturii franceze! Le recomandăm cu plăcere.

Nr. 23. și 24. ce vor apare în curînd, vor cuprinde lucrările în poezie și prosă a unui patriot al nostru, ale tinêrului *Ioan Popovici* din *Lugoj*, în Bînat, care începuse a scrie cu o putere și frumșetă rară la vîrsta de 21—24 ani, și care, spre marea părere de rău a celor ce l'au cunoscut și spre marea pierdere a literaturii, a răposat înainte cu 2 ani, în vîrstă de abia 24 ani!

Lucrările rămase după el, au fost adunate la un loc de dl *Titu Maiorescu*, căpe-

tenia universității din București, și date la „Biblioteca pentru toți“, să formeze 2 volume. *Popovici* a descris fără păreche de frumos, vieța meseriașilor cojocari, pielari, ciobotari și alții, în mijlocul cărora s'a învîrtit mult la *Lugoj*.

Sînt foarte prețioase și gîngășe lucrările lui.

Îndată-ce vom vesti, că au apărut, toți cetitorii nostri să grăbească a le cumpăra!

Cu ele va fi încheiat anul I. din „Biblioteca pentru toți“, 24 de numeri fiind să scoată ea de sub tipar pe an.

Bună ispravă. De multă laudă și spri-gin sînt vrednici atît dl *Müller* ca cheltuitor, cât și dl *Stăncescu* ca conducătorul și alegătorul materialului din „Biblioteca“.

A se cere ori-care volumaș la „Institutul Tipografic“ din Sibiu, pentru prețul de 16 cruceri și 3 cruceri de postă. *im.*

și ceartă cu Nifon. Aceasta se mări când Nifon merse cu cutezanța până a nu voi să cunune pe o soră a lui Radu-cel-Mare cu vornicul Bogdan, ce se despărțise de întâia sa nevestă. Ba se mai descoperi și aceea, că Nifon dă pe sub mână ajutor unui fiu de domn, ca să isbutească a răsturna pe Radu și a ajunge el în tron!

Toate acestea hotărîră pe Radu-cel-mare să cheme pe patriarhul grec la sine și să-i zică:

„Părinte, iartă-mă Sfinția Ta, și să aibă și Sfinția Ta iertăciune dela noi, și-ți dăm avuție câtă îți va trebui, numai pleacă dela noi și du-te unde te va milui D-zeu, că avî strici obiceiurile noastre!..

Câtă bunătate și ce mărie de inimă trebuie să fie într'un domn, care aflînd pe un supus al seu că lucră contra lui, să vorbească cu el în acest chip și să-l încarce încă și cu avuții, pe când avea putere a-l purta și altfel!

Și n'a avut Grecul încotro, s'a plecat și a plecat. Când însă a eșit din Tîrgoviște, orașul de reședință a Domnului și a Metropoliei, el 'și-a scuturat în chip obraznic papucii de prav, și a afurisit pe domnul Radu, care 'l-a pornit așa frumos spre țeara sa, încărcat de bogății, în loc să-l pornească spre pușcărie ori țeapă, după-cum ar fi vrednic!

Despre Radu încolo n'ar fi alta de zis, decât că, îndemnat de sfetnici răi, între altele a făcut și el o faptă nesocotită de a atacat țeara soră vecină Moldova, prădând un bogat ținut al ei, și în schimb Moldovenii s'au aruncat asupra Țerii-Românești a lui Radu și 'i-au prădat o bună parte, dar' în curînd certății domni 'și-au venit în ori și au văzut că nu se cade să se certe cu arme, frați de același sânge fiind, și au pus pace să țină fiecare la hotarele ce

le-a avut ale țerii sale. Pacea a fost pecetluită prin jurămînt pe sfînta evanghelie, că-și vor da pace unul altuia.

A mers apoi Radu la Buda, să vadă pe Craiul-unguresc, și acesta 'l-a primit cu mare cinste și 'i-a făcut un frumos dar, dîndu-i lui până va trăi, un orașel din Ardeal, Geoagiul-de-jos (în comitatul Hunedoarei).

În curînd apoi Radu-cel-mare moare, la 1508, îngropându-se în o mănăstire din Tîrgoviște, zidită de dînsul. I. M.

Legile noue.

Selagiu, Noemvrie.

Părintele Băliban din Acăși (Selagiu) în zilele trecute a avut de îngropat fetița unui credincios al seu venind la d-sa credinciosul care avea mort, și după-ce părintele Băliban 'l-a scris în matricula parochială 'l-a îndrumat să se ducă și la „anyakönyvvezető” pentru-ca și acesta să aibă cunoștință despre cazul de moarte.

Omul însă a zis, că „el nu va merge, că el nu vrea să îngroape cu un om de rînd și încă calvin, ci el va îngropa cu popă român cum a lăsat Dumnezeu și cum e legea românească”.

Atunci, după-cum sînt informat, părintele Băliban 'l-a sfătuit și a doua-oară, ca să meargă, căci altfel va fi pedepsit, omul însă nici n'a voit să audă de acest sfat zicînd, că el e creștin și nu păgân, ferească Dumnezeu doar' nu vrea să strice legea noastră. Apoi ce se ține de pedeapsă aceea numai închisoare poate să fie, unde el pentru „lege” bucuros va ședea, căci acela-i Român adevărat acum, cine e în temniță pentru „limbă și lege”, cum a șezut și scumpul nostru părintele Lucaciu. Si n'a mers deloc la conducătorul de matriculele civile, ear' părintele Băliban, fără multă bătae de cap a mers și a prohodit.

Ce să vezi însă, căci în ziua următoare părintele Băliban a fost pîndit, și chiar când eșia din biserică dela sf. liturgie îi stă în cale conducătorul de matricule și începe a 'mi-l dăscăli, că de ce a cutezat să îngroape

până-ce el nu dă îngăduință, căci necum să îngroape, dar' numai să clopotească nu e iertat până-ce el nu dă îngăduință.

Părintele Băliban, la rîndul seu n'a rămas dator spunîndu-i, că el 'l-a îndrumat pe omul cu pricina să meargă la matriculant, însă acela n'a vrut, ear' el, părintele, nu-i gendarm să-l ducă cu sila; ear' peste clopote 'i-a spus părintele Băliban, că singur Dumnezeu Sfîntul și mai marii biseri-cești poruncesc.

O comună bravă.

Aduc la cunoștință, că în ziua de 29 Octomvrie a. c. a fost alegerea de comitet comunal în comuna noastră Șeica-mare. Înainte de aceasta cu câțiva ani în această comună reprezentațiunea comunală sau tistia, cum îi zicem noi, a fost majorisată de Sași, și se poate zice, că dintre Români se vedeau printre ei numai ca corbii cei albi în tistie. Altcum stă lucrul acum. Prin purtarea noastră și sub conducerea cea bună ce am avut a devenit lucrul acolo, că am maiorisat noi pe Sași. Și la alegerea comitetului comunal din anul acesta pot zice, că ne-am purtat destul de bine, deoare-ce la votisare am reușit noi cu 164 de voturi; ear' Sașii numai 101 de voturi, adică cu 63 voturi mai multe la noi ca la Sași.

Însă durere onorată redacțiune, în tot binele este și ceva rău, care mă și face să Vă comunic. În ziua de alegere unii dintre Românii noștri, chiar oameni fruntași, 'și-au făcut drum depărtându-se din comună numai să nu voteze cu națiunea lor, pe când un Ovreu de omenie cu numele Rosenstein a votat cu noi, căruia numai laudă 'i-se poate da. După-ce li-am zis să nu meargă nicăiri până vor votisa, se nu picăm față de Sași — ni-au răspuns, că ce ne pasă nouă de comitetul vostru, sînteți cine să votați și astfel s'au depărtat.

Aceia, cari n'au votat sînt următorii:
1. Nicolae Vintilă, 2. Ilie Otălea Ignatiu.
3. Ioan Ivan. 4. Cosma Miron. 5. Simion Ciora. 6. Moise Bota. 7. Ilie Cîmpean.
8. Ioan Gașpar. 9. Petru George și alții.

Un Șeican.

Un Român în anul 1895.

Biet Român! în astă țeară
Mult 'ți-a fost pânea amară,
Multe chinuri și suspine
Trecură-aici peste tine.
N'ai murit!

Huni, Ghepizi, Avari și Goții
Inundară-te cu toții
Și te fugăriră 'n codru,
Căci acasă n'aveai modru
De trăit!

Domni străini te stăpîniră
Și în casă-ți porunciră;
Prin răboai scumpul sânge
'Ți-l vărsași și a te plînge
Nu puteai!

Suferiși tu două juguri
Și trăseși mînat la pluguri;

Dindărăt cu biciu 'n tine,
Nemeșul bătea ca 'n căne,
De plîngeai!

Câte dări și dijme grele
Trăgeau de pe biata-ți piele?!
Din sudoarea ta, Române,
Își făceau ei zile bune
Și bun traiu!

Când aveai găină grasă
N'o mînceau ai tîi de-acasă,
Căci la ori-ce sîrbătoare
Cereau să le duci mîncare
Cu alaiu!

Mult 'ți-a fost ție a plînge,
Până 'n urmă scumpul sânge
'Ți-l vărsași în bătălie
Și scăpași din iobăgie
Pe ai tîi!

F... 18 Octomvrie 1895. F.

Român și creștin.

Sînt Român și sînt creștin
Cu credința crucii 'n sin,
Am în cer un Tatăl sfînt
Și-o națiune pe pămînt.

Mama mea când m'a născut
'Mi-a numit crucea de scut,
Ear' tata m'a botezat
De Român adevărat.

Când mă 'nchin crucii cu dor
Fac voea părinților,
Și iubindu-'mi neamul meu
Fac voea lui Dumnezeu.

Cu păgâni răuvoitori,
Lacomî pe-amele comori
Lupt — pentru lege și neam
Dau și sufletul ce-'l am.

Cât voiu fi Român curat
Sînt creștin adevărat,
Cel-ce-'și lasă neamul seu
N'are nici pe Dumnezeu!

Domănuț Bortoșiu.

Legea comunală.

(Urmare)

§. 96. Dintre pedepsele statorite în §. 95 pot dicta în comune mici și mari, pretorul, ear' în orașe cu magistrat regulat primarul și vicișpanul, numai pe cele înșirate în punctul a).

În contra hotărârii de dojenire, cel pedepsit cu această pedeapsă n'are drept de apelație; în contra pedepsei în bani, cu ridicare din slujbă, și cu înlăturare de tot însă se poate apela, și anume:

a) în contra hotărârii pretorului, și în orașele cu magistrat regulat în contra aceleia a primarului se apelează la vicișpanul și de aci la comitetul comitatului;

b) în contra hotărârii în întâia instanță a vicișpanului, la comisiunea administrativă și de acolo la ministrul de interne.

Atât în felurile de sub punctul a), cât și în cele de sub punctul b), se poate apela numai după trecerea alor 8 zile numărate dela publicarea (vestirea) hotărârii, sau dela înmănuare.

Porunca de ridicare din slujbă, se poate duce în deplinire și când s'a făcut apelație.

§. 98. Dacă din cercetarea pornită în înțelesul §-lui 91 reese, că vin înainte astfel de sminteli, cari sunt mai grele și prin urmare aluc cu sine croirea unei pedepse de bani mai mare, ori chiar perderea slujbei, a căror pedepsire trece peste cercul de drept croit în §. 96 al pretorului și în orașe cu magistrat regulat al primarului, mai departe al vicecomitelui, atunci:

a) pretorul, ori primarul, trimite hârtiile cercetării împlinite de el la vicișpanul, care, dacă află a fi de lipsă, rînduește cercetare întregitoare și hotărăște în instanța întâie amăsorat sfârșitului cercetării, cu care privilegiu, fără socotință la prescripsele §-lui 96, poate da pedepsele din punctul b) al §-lui 95, și în contra membrului primăriei și al personalului ajutor și manipulant, al orașului cu magistrat regulat;

b) vicișpanul, când vina e mai mare de cât el poate da pedeapsă, trece hârtiile privitoare la cercetarea îndeplinită prin el sau imputernicitul seu în contra slujbașilor orașelor cu magistrat regulat la comisiunea disciplinară a comitatului, pentru alucerea hotărârii în întâia instanță, care apoi, amăsorat trebuinței, încă poate rîndui cercetare întregitoare.

În contra hotărârii comisiei comitatului se poate apela la ministrul de interne.

§. 99. În toată vremea cercetărilor disciplinare, în contra alor două hotărâri conglăsuitoare nu se mai dă apelare; fișpanul poate însă se apeleze din oficiu la ministrul de interne în contra ori-cărei hotărâri.

Treburile disciplinare, încheiate prin două hotărâri conglăsuitoare aduse pe temeul cercetării împlinite, sunt a se înștiința în fie-

care luă comitetului administrativ al comitatului și fișpanul e îndatorat a da seamă despre treaba încheiată, în termen de 8 zile, și ministrul de interne poate în termen de alte 30 zile cere hârtiile pentru a hotărâ el de încheiere asupra trebii.

Hotărârile disciplinare din întâia instanță, deasemenea și hotărârile din a doua instanță ce schimbă pe cea dintâiu, dacă nu s'a făcut apelație, după trecerea termenului de apelație sunt a se așterne fișpanului, care poate cere hârtiile în termen de 8 zile și în timp de alte 15 zile poate să-și subștearnă ministrului de interne propunerea sa pentru mai departe revedere.

§. 100. Înainte de aducerea hotărârii din întâia instanță în felurile de pedepse în bani mai grele și lăpădare din slujbă, e a se asculta totdeauna părerea fiscalului, și membrul primăriei sau al personalului ajutor și manipulant pîrit, e îndreptățit a vedea părerea fiscalului precum și sfârșitul cercetării, și a-și da părerea privitor la acestea în timp de 8 zile.

În fel de apelație sunt a se alătura la hârtii atât părerea fiscalului, cât și părerea pîritului.

§. 101. Membrul primăriei și al personalului ajutor și manipulant, întrucât n'a fost pedepsit cu perderea slujbei, e a se pune în slujbă după ridicarea hotărârii disciplinare la valoare de drept.

Dacă s'a dat pedeapsă în bani și cel pedepsit nu a plătit în timpul hotărât (§. 95), pedeapsa de bani și cheltuelile statorite în hotărîrea disciplinară ridicată la valoare de drept, întrucât n'a fost ridicat din slujbă, pedeapsa de bani și cheltuelile sunt a i-se subtrage celui pedepsit din jumătatea salariului cu privilegiu plătirii ratelor ce-i cad, dacă însă membrul primăriei sau al personalului ajutor și manipulant nu plătește la termenul dat pedeapsa în bani ce i-s'a dictat și cheltuelile: unul ca acesta cu toate-că s'a pus în slujbă deodată cu intrarea în valoare de drept a hotărârii disciplinare, totuși până când pedeapsa de bani și cheltuelile nu sunt plătite de tot, nu poate cere nici mai departe decât suma de plată ce s'a statorit pentru dînsul pentru timpul cât era ridicat din slujbă, în înțelesul aliniei a doua a §-lui 101; și în acest fel partea de plată ce trece peste suma ce se dă acelui membru al primăriei sau personalului ajutor și manipulant, se folosește pentru răfuirea pedepsei de bani și a cheltuelilor.

Dacă a fost pedepsit cu pedeapsă de bani un astfel de membru al primăriei, care nu are încă plată, și nu plătește la termenul prescripsele pedeapsa de bani și cheltuelile, pedeapsa și cheltuelile se pot scoate din averea lui privată. (Va urma).

Lupta în comitate.

Alegeri din cercul B-Sebeș.

La alegerea din 7 Noemvrie, o scârbă era să cadă pe poporul român din acest cerc aproape curat românesc, căci nu se alegeau candidați români, ci cu aclamațiune se alegeau deputații unguri recomandați dela putere, cari erau Mozes Mihály, Vörös Vidor și Togáni Gusztáv, dacă nu se întrepuneau cu străduință preoții Z. Milian din Dezna; T. Nanu din Manesa și P. Lazar din Prăgești, spre a șterge o pată atât de rușinoasă de pe întreg cercul de alegere. Acestia punându-se în conțelegere cu mai mulți alegători vrednici candidați și ei pe Dr. Stefan C. Pop, Toma Belu, ambii din Arad, și pe Terentiu Nonu, preot din Monesa. Pentru acestia au mers la urnă peste 100 voturi, pe cei mai mulți alegători veniți fără păstorii lor, îi luau notarii și îi duceau la votare schimbându-le ședulele ce le primiseră dela cei trei preoți susnumiți.

Pe unii alegători îi auziam căindu-se, că ei n'au știut din preotul lor, că o să se țină asemenea alegeri de membri, sau că doară s'ar afla și Români să pășească la candidare.

Alegătorii din Bahariu, de altcum oameni deștepti, își înjurau preotul lor, că de mai multe zile s'au dus de acasă ne dându-le nici o informațiune despre această alegere.

Asemenea se rosteau și alegătorii din Ignești și Mineod contra preotului lor Muntean, pentru-că în fruntea lor nici-odată nu ia parte nici îi luminează despre asemenea lucruri mari și de însemnătate pentru ușurarea amărîței sorți în care trăesc.

Din Laz la alegere nu s'a prezentat nici măcar un alegător și cu toții au preferit dormitoarea cu preotul dimpreună.

Preotul din centrul de alegere Augustin Mihulin, pe această zi a călătorit de acasă substituind în locul lui la săvîrșirea serviciului divin pe preotul Halic din Bêrsa, care abia la 12 și jum. d. am. a finit sfânta liturghie, cu intențiunea, că poporeni din centru să nu dea mână ajutoare la reușita candidaților români.

Un lucru de mirare e, cum alegătorii români din Dezna, cari de alte-ori erau tari în credință nu au ascultat de vrednicul lor preot, Zacharie Milian, de astă-dată au ascultat de glasul notarului lor ungur Morzso Zoltani, și

Poesii populare.

Din Boziaș

culese de Demetru Lazar Todoran, inv.

Frunză verde foaie lată
Mi dragă fata săracă
Că eu mâna ei se mbracă,
Dar' fata bogatului
Dă-o 'n mâna dracului,
Că pe puiu dela mână
A dat brânză și slănină,
Pe iie din brâu în jos
Trei mierțe de grâu frumos.

Galbină-i frunza de tâu
Galbină sînt, Doamne, și eu,
Galbin sînt, galbin voiu fi
Pân' de mândra-oiu auzi.

Cântă cucu 'n vîrf de crengi
Mult e, mândră, pân' mă vezi.
Cântă cucu 'n vîrf de nuc
Te las, mândră, și mă duc.

Din Pinticu

culese de Teodor Toma și Petru Bota.

Mândruța mea cea dintâie
Fac-o dracul căpătîie.
Mândra mea de-a doua-oară
Fac-o dracul pod la moară.

Mândra mea care mă teme
M'ar grijă și n'are vreme,
Ziua nu poate de lucru,
Noaptea își grijește pruncu.

Hai bade, să ne-avem dragi
Că-amîndoi sîntem săraci,
Și-om trăi cu buze moi
Ca și cei cu șese boi,
Și-om trăi cu buze dulci
Ca și cei cu șese junci.

Pare-mi-se, mândră, pare
Că ești unsă de căldare,
De-i fi unsă, ti-i spăla
De-i fi neagră-i sta așa.

Din Pata

culese de Iosif Roșca,

Frunză verde de sub viie
Cine-mi poate crede mie
Ce traiu duc în cătănie,
Peste zi și peste noapte
Și duc foame cât se poate.

În satul care sînt eu
Nu-i nici popă nici birâu,
Că 'i-o bătut Dumnezeu.

Pe popă pentru popie
Pe birâu pentru porție,
Pe popă pentru poveste.
Pe birâu pentru neveste.
Satu-i mare,
Fete n'are
C'au murit de gălbinare.

Joac-o, mîi și pe Mărie
Să n'apue la mînie,
Că dacă s'a mînia
Nice dracu nu-i ca ea.

Joacă mîi pe nana noastră!
Joace-o dracul, că-i prea proastă.

vre-o 16 inși 'și-au dat voturile la candidații Ungurilor, rămânând pe partea Românilor numai preotul Miliian cu poporeniul Ioan Faur și Pavel Gebea. Rușine să le fie celor rătăciți în simțul lor național.

Aflu de bine în interesul adevărului a înșira numele celor 10 preoți nevrednici de turma ce li-s'a încredințat. Anume:

Damaschin Stetan, preot în Chertiș; Teodor Mihulin, preot în Goradia-Berinderni; Augustin Mihulin, preot în B.-Sebeș; Sinesiu Jossa, preot în Selăgeni; Georgiu Bodea, preot în Roșia; Moise Bogdan, preot în Susani-Nădălbăști; Ioan Muntean, preot în Minead-Ighești; Petru Ardelean, preot în Neagra-Slatina; Ioan Săbău, preot în Bahoni; și Fabriciu Bodea, preot în Lazu, toți aceștia păstori sufletești 'și-au lăsat turma să 'li-o sfășie și să o ducă străinii, cu excepțiunea Lăzănilor, cari au adormit.

Alegeri din Bihor.

Despre alegerea din Aleșd, întâmplată la 24 Octombrie, ni-se scrie, că Românii s'au purtat destul de bine. Cu toată ticăloșia administrațiunii, s'a ales protopopul Teodor Filip și Dr. N. Poenaru.

S'au purtat brav învățătorul P. Cipou, Teodor Pap, preot și Emilian Popovici, preot.

Din comitatul Hunedoarei.

Partidul național român a raportat ieri în 5 Nov. în *Cercul Iliei* o învingere strălucită asupra haitei jidano-maghiare; a ales de membri în congregațiune pe valorosul nostru protopop în Ilia: Avram P. Păcurar, Ioan Budoiu, preot în Câmpuri; Romul Iacob, preot în Gurasada și pe Alexandru Petrovici, negustor harnic în Zam.

Lupta a fost desperată. Întreaga administrațiune și liftele jidovești erau în picioare și alergau în ruptul capului.

Învingerea e cu atât mai însemnată, fiindcă cercul nostru, cu drept cuvânt, era ținut de un cerc înădușit de Jidani și proprietari mari, dela cari poporul este provăzut cu beuturi, cămătării, lemne, pășune și pământuri — „în parte“.

Rugina slugărniceii a spălat însă conștiința redeșteptării naționale, prin cetirea „Foii Poporului“ și hărnicia protopopului nostru, cu preoții și învățătorii sei harnici. Un a eram cu toții. Eram mândri de conducători și de popor; căci turma ascultă de păstorii sei buni și așa ademenirile, apucăturile și înfricările dlui solgăbirău Hölm Károly și a Jidanilor sei, apoi a cortezului Ianky, Kurtanemes de șapte prune în Ilia, toate au rămas pe jos!

Amintesc și câteva nume dintre cei mai aleși fii ai poporului nostru, cărora se cuvine o deosebită mulțumită: din Ilia rev domn protopop Avram P. Păcurar, Vasile Oltear, proprietar, ales acum de asesor orfanal, aceștia au fost și bărbați de încredere la alegere, exercitând controlul trebuincios și observând strict toate formalitățile recerute de lege.

Controlul extern 'l-au avut: bravul învățător în Ilia Ioanichie Olar, Serafim Olar, preot în Brănișca; Teodor Popovici, inv. în Vișca; părintele Budoiu din Câmpuri; preotul Romul Iacob din Gurasada; inv. Nic. Iuga din Murăș-Brete; un voinic Român. Cortezii pe acesta 'l-au și luat mai tare la ochi, 'l-au atacat chiar în cârcă principală, unde după alegere merserăm cu toții, să ne veselim. Observând cel atacat, că între cei obrasnici sunt

și nebotizați, 'i-a scos pe ușe, unde 'i-au boțozat apoi ploaia picată din cer. Fuga-'i rușinoasă, dar' sănătoasă.

Dar' topor fără coadă nu se poate; bietul notăreșel din Sărbi, Nándra Gyula, născut Român, dar' acum s'a dat cu Ungurii, fiindcă poartă și el eșarpă de macriculant, — a crezut, că e cuviincios să-și necinstească cuibul seu românesc, tot fără se făcea în fața stăpânului seu, solgăbirău, că „ce vreau Românii?“

Rușine să-i fie lingău. A atacat și pe protopopul nostru, care nu 'i-a rămas dator cu nimic.

Între cortezii contrari măi amintese și pe poștarul din Ilia, Fekete Aladár și Sorbán István, notar în Ilia; un Român gr.-cat. renegeat. Kurtanemesul Ianky, care câteva săptămâni atăta s'a obrăznicit, încât a scos din casină pe un harnic inv. român, care-și căuta protopopul, — a mers plouat acasă și nu a dormit toată noaptea.

Voinicosul solgăbirău Höhn Károly a insinuat furibund — recurs.

Observ, că presidentul de alegere Benedicti Lajos, un nobil vechiu Italian, mare proprietar în Gurasada, a avut o ținută legală, corectă și cavalierească, care a displăcut șovinștilor. Le trebuia d-lor un — pașă, care să le facă alegere cu gendarmii, cu beuturi, înfricări și alte mijloace „constituționale liberale“, din trecut al acestui nefericit cerc.

Cavalerul însă a rămas cavalier.

Însemnați-vă, Români, numele amicilor și contrariilor.

Să strigăm cu toții: Trăească viitorul nostru, partidul național român, care ne-a adus această frumoasă zi de isbândă.

De a doua alegere nu ne temem. „Partioții“ vor primi și a doua trântală românească, căci rușina slugărniceii s'a șters și a rămas renașterea Românului, isvorită din conștiința națională în creștere.

Al nostru e „viitorul!“ Numai 3 ani tot așa pretutindena și limba română va fi admisă în comune, notariate, administrație și justiție pretutindena. *Egalitatea*, înscrisă în lege, va deveni trup viu, și nu literă moartă ca azi.

Dumnezeu ne ajute!

Trăească „bravul popor“ din cercul Iliei! A renăscut dela somnul slugărniceii Libertatea națională!

Alegeri în Ilia.

Marti în 5 Noembrie n. a fost în Ilia alegere de membri în comitat. Au fost aleși cu mare majoritate Avram P. Păcurariu, protopresb. în Ilia, Ioan Budoiu, preot în Câmpuri, Romul Iacob, preot în Gurasada și Alexandru Petrovici, comerciant în Zam. Toți patru sunt români cu durere pentru popor.

Acum încep și oamenii nostri a pricepe cum au a lucra, se și vadă că ce pot dacă stau strâns înțeleși unii cu alții.

Au fost însă și între noi oameni, cari merită toată urgia. Așa este birăul din Tirna-șița, Hanta Ianeș — că așa își spune el numele, acesta umblă ca un lup să se bage la votare cu țidula primită dela Jidovi, dar' ce să vezi, îl îndrumară afară, deoarece ce el n'a fost alegător. Și se cam mai duse cu buzele umflate.

Mă mir de frații din Burjuc, că oare de ce s'au laut după un Jidov, și țidulele primite dela el le-au băgat în urnă? De ce n'ați întrebat acasă de preotul D-voastre, s'au de ce

n'ați întrebat acolo la alegere de vre-un preot sau învățător, că ce țiduii să dați? D-voastră ați greșit cu aceea, dară cred că de altă-dată nu veți mai lăsa să fiți înșelați de un Jidov zdrențos. Au mai fost și oameni de aceea, despre cari mulți se îndoiesc că au fost cu inimă curată.

Credeți-mă, că mare păcat săvârșesc acei oameni cari lucră contra neamului lor. De aceea ne vin atâtea rele asupra capului nostru, că sunt mulți nevrednici între noi.

Delean.

Din Caraș-Severin.

Alegerea de reprezentanți comitatensi ai comitatului *Caraș-Severin* în cercul electoral al *Secașului*, s'a ținut în 17/29 Octombrie a. c. sub presiunea forestierului domeniului silvanal, Boittner Gyula din Dognecea (Dognaeska).

La alegere au votat 142 alegători, la două partide, anume: la partida I. au funcționat domni Alfred Házy not. din loc cu consortes Teodor Drugari, jude com. în Căllina, ear' în partida II. domni George Popovici, protopop gr.-cat. în Oravița cu dl George Popa, preot ort. rom. din loc.

Aci inteligența sfătuind pe popor că cui și pentru cine să vo'eze? dar' mai virtos la călduroasa vorbire a onoratului domn Sinesiu *Bistreanu*, paroch gr.-ort. în Jurjova, poporul pătruns de frumoasa vorbire a votat cu partida II., intrând mult onoratul domn *George Popovici* 90 voturi, dl *George Popa* 97 voturi, dl *Alfred Házy* 53, dl *Teodor Drugari* 44 voturi.

Astfel mult onoratul domn *George Popovici* și Onorat domn *George Popa* au fost proclamați de membrii comitatensi.

După alege Mulonorat domn protopop *George Popovici*, ese înainte poporului și prin o frumoasă vorbire multumește pentru-că s'au purtat bine.

Alegerea dela Vășcău.

Românii nu s'au ținut bine act. Ei au lăsat ca în locul naționaliștilor A. Antal, protopop gr.-cat. în Beiș și Dr. G. Cosma, avocat, să fie aleși Györi Géza, forestier la domeniul episcopesc catolic și renegeatul notar Drágán Sándor din Vășcău. S'au purtat rău mai ales sumarii (păzitorii de pădure) dintre cari Petruț Dama îndemna poporul să nu asculte de preoți. Să-i fie rușine. De asemeni să se rușineze preoții și învățătorii, cari n'au fost la alegere. 'și-au făcut datoria bine numai dnii A. Popa din Criștior și Teodor Teaca din Câmp.

Loc deschis.*)

Concurs.

Din partea comitetului central al „Reuniunii învățătorilor gr.-cat. din giurul Gherlei“ se scrie concurs de premii pentru elaborarea următoarelor teme:

I. *Încât poate influența învățătorul asupra îndreptării moravurilor și a întăririi caracterului în popor prin școală și afară de școală?*

Premiul e pus de președintele reuniunii, domnul Ioan Păpiu, canonic, în suma de 25 coroane. Extensiunea operatului 4—5 coale format cuart. Terminul lucrării Dumineca Tomii anul viitor (1896), pe când operatul e de a se subțerne la comitetul central dim-

* Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta redacția nu primește răspunderea.

preuna cu epistola sigilată, pe care va fi scrisă devisa concurentului, ear' în lăuntru sub sigil numele aceluia.

II. *Încât s'ar putea delătura prin lăfărea cunoștințelor naturale credința deșeartă și superstițiunile din popor?*

Operatul are să se extindă la 3—4 coale format cuart pe terminul și în modul indicat sub punctul I. Premiul pus în urma însărcinării date comitetului central din partea adunării generale este un galbin imperial.

III. Tot de președintele reuniunii se pune un premiu de 15 coroane pentru acel învățător poporal, care va fi în stare să arete cu documente autentice dela protopopul districtual, parochul local ca director al școalei și senatul școlar local pe termin cu o săptămână înainte de ținerea adunării generale a anului viitor, că a produs mai mare rezultat prin introducerea în popor, eventual în grădina sa de pomărit — a unuia ori altuia din următorii rami ai economiei: *pomărit, stupărit ori și cultivarea vermilor de mătăsa.*

La premiile indicate mai sus pot concurge numai învățătorii actuali din cercul reuniunii.

Din ședința comitetului central al „Reuniunii învățătorilor gr.-cat. din giurul Gherlei“ ținută în Gherla la 21 Octomvrie 1895.

Din încredințarea domnului president:

Ilariu Boroș,
v.-president.

Dionisiu Vajda,
secretar.

Tipografia și librăria Institutului Tipografic T. Liviu Albini, împreună cu redacția și administrația ziarelor „Tribuna“ și „Foaia Poporului“, s'a mutat din strada Măcelarilor nr. 21 în strada Poplăcii (Quergasse) nr. 15.

Aducând aceasta la cunoștință publică, rugăm pe toți p. t. abonenții și amicii noștri să binevoască a scusa eventualele întârzieri și greșeli în expediția ziarelor și executarea comandelor, atribuindu-le învălmășelii pricinuite prin schimbarea localului.

CRONICĂ.

Nația recunoșcătoare. Din Ileanda-mare primim următoarele: Viceprezidele partidului național român și martirul *George Pop de Băsești*, călătorind la 5 Noemvrie peste Ileanda-mare, s'a oprit la ospătăria din acea comună. Afând Românii din comună, că iubitul nostru martir se află în comună, numai decât constituindu-se, au ales o deputațiune din cei mai bravi Români, care deputațiune prezentându-se înaintea iubitului nostru martir, l-au felicitat cu cele mai călduroase cuvinte. Iubitul nostru martir a mulțumit în terminii cei mai călduroși, îndemnând poporul ca să se țină tare în luptele ce ne așteaptă pe viitor.

— Tot din Ileanda-mare ni-se scriu cu data de 7 Nov. următoarele: Dl Dr. *Teodor Mihali*, iubitul nostru martir, având ieri mai multe afaceri procesuale la judecătoria cercuală din loc, a venit în comuna noastră Ileanda-mare, ceea-ce afând poporul din comună, numai decât a trimis o deputațiune pentru a-l felicita și a-i mulțumi, că întotdeauna a luptat cu bravură pentru nație, ear'

din temniță a eșit tot așa de hotărît să susțină drepturile naționale.

Un doctor harnic român. Domnul Dr. Alexandru Popu, medic în Satul-nou, după o praxă de 12 ani, în care restimp cu abnegațiune a servit poporul nostru, s'a mutat la Verșeț cu prima Noemvrie a. c. După o praxă de 12 ani în serviciul poporului agricol, și praxă de 3 ani pe lângă vestitul operator Brandt din Cluj, dl Popu bogat în experiențe își începe praxa în Verșeț. Îl recomandăm deci publicului român și mai ales inteligenței române din Verșeț și jur să-l spriginească pe acest distins medic și membru valoros al partidului național, care deși a fost invitat de contele Turn Taxis să-i fie medic de curte, a preferit a servi poporul și a abziice de viitorul strălucit, ce i-se asigura atunci, pentru a împărtăși vieța grea în mijlocul poporului iubit.

Petrecere. Ni-se scrie: După-ce poporul din Băița prin multă luptă au ajuns la rezultatul dorit, că adevăratul Consistor archidiececan i-a numit învățător pe pedagogul G. Perian, și fiindcă de astă-dată s'a observat legea, poporul de bucurie, Duminecă în 3 Noemvrie st. n. la 4 oare d. a. a făcut o petrecere, la care au luat parte bărbați cu femei cu tot și cu învățătorii, unde iși-au petrecut în vocea cea mai bună până Luni dimineța.

Alegeri. Din Bozovici ni-se scrie, că cu privilegiul alegerii comitatense întâmplată la 28 Octomvrie, s'au întâmplat unele neorindueli și că alegătorii n'ar fi fost mulțumiți cu procederea presidentului alegerii, pentru care s'ar fi și protestat alegerea.

Intimpinare. Dl preot Simeon Opriș din Armeni, privitor la cele publicate de noi despre răul obicei al Românilor din Armeni de a merge pe la cărciuma ovejască, ne scrie că lucrul nu stă așa. Românii de acolo dimpreună cu preoții, sânt oameni harnici și au atâta bun simț, ca din sudoarea lor să nu ajute a se îmbogăți Jidovii. Așa și trebuie!

Netrebniici. Din Țerêțel ni-se scrie, că patru săteni de acolo, Avisalon și Teodor Fluța, Ioan Popa și A. Zacharie, în stare de beție au năvălit asupra învățătorului și a școalei, făcând acolo neorindueli ca niște netrebniici ce sânt. Să le fie rușine!

Scandal în biserică. Din V.-St.-Mihaiu ni-se scrie, că în ziua sft. Paraschiva preoții Petru Popovici și G. Cartarescu ar fi făcut o gâlceavă mare, numindu-se în focul certeii, cum le-a venit la gură unul pe altul. Deasemeni ni-se scrie, că ei iau taxe mari de pe popor, încât 200 suflete ar fi trecut la Nazarineni. Consistorul trebuie să cerceteze această afacere, și să pedepsească aspru pe nemernici.

Cualificație de patriot. Primim sub titlul de mai sus următoarele: Preotul român al Nușfalbului de lângă Betlean, care în anul 1993 nr. 154, în prețuita foaie „Tribuna“ la „Cronică“ sub titlul „Pomana“, s'a aretat cum s'a dobândit prețul dublu al lui Iuda-pomană, cum și numele iși-l-a schimbat recomandându-se într'o epistolă scrisă ungurește inspectorului școlar, epistolă în care spre rușinea sa iși-a schimbat și numele.

Un student eminent român dela politechnicul din Budapesta face prin noi apel la marinimositatea publicului românesc, să-i ajute cu cât poate, căci din cauza lipsei de mijloace ar trebui altfel să-și intrerupă studiile. Redacția noastră se și înscrie cu un ajutor de 5 fl., rugând în același timp pe publicul filantrop să trimită și dînsul ajutoare la adresa „Flore Bogdan, Technikum Budapest“.

Preoți nevrednici. Din Ileanda ni-se scrie, că la banchetul, ce a dat la 17 Octomvrie acolo contele Teleky, deputatul, au luat parte și doi preoți români, Ioan Maxin și Ioan Sima. Să le fie rușine!

R Î S.

Un sătean venind în cetate sta de se mira la un papagal frumos, ce era într'o colivie spânzurată afară la o casă; când numai ce aude odată pe papagal strigând: „Ce stai aici?“

Săteanul auzind asta, crezî că nu e lucru curat, și luându-și căciula, zise: „Să am iertare, eu credeam că ești pasere“, și se cam mai duse.

Un doftor dete unui sătean mai multe sfaturi, între altele să-și lase sânge.

Omul spăriindu-se de sânge, întreabă:

— Da dacă aş muri din aceasta?

— Atunci, răspunse doctorul, să-mi zici, că sânt cel mai mare șarlatan din lume.

POSTA REDACȚIEI.

Dlui T. Murgu. Nu putem ști ce are, fiindcă nu am văzut-o. Duceți-o la un doctor, ori faceți-i băi de sare și până atunci.

Adam Șuta, econom, Rudaria. Pentru lucrurile ce sânt folositoare să le știe și alții, nu se plătește nimic publicându-le. Trimite deci!! Schimbăm numai acolo, unde ar fi scris greșit.

Petru Gașpar, Gurba. Mai bine ar fi să vă împăcați fără tribunal. De altfel ar trebui să cunoaștem cu de-amănuntul cum stau lucrurile, ca să-ți putem da un răspuns.

Alexiu Baloane, Ticvanul-mare. Nu sânt poezii populare, ci făcute de d-ta. Trimite-ne de cele-ce se aud prin șezători și le știe satul întreg.

Dlui Nic. Damascușiu, june călciunar, Lipova. Poeziile compuse de d-ta sânt destul de bune. Noi publicăm însă numai populare. Trimite-ne de acestea și le publicăm cu plăcere.

Dimitriu Albu, plugar, B.-Beucic. Trebuia să-i prești d-ta, pentru-că i-au rupt coala, căci ei n'aveau drept să faca asta. Totuși de nu vei putea dovedi pe altă cale că dreptatea e pe partea d-tale, o să te pedepsească. Altmintreli te-ai purtat brav față de ei.

Dlui învățător P. Cipou, Lunșoara. Ne bucurăm că ați luptat cu vrednicie. Mulțumim pentru cele împărtășite. Altă-dată însă mai pe seurt că nu avem loc mult. Învățătorul nu este dator să plătească dare de miliție. Pe viitor se vor face în călindar și acele îndreptări.

Unui econom, Vinția. Chiar toate să fie adevărate câte ne scrii despre părintele d-voastră, până-ce nu ne spui măcar nouă numele, nu putem publica nimic.

Mai multor abonenți. Învățătorii nu sânt dator să facă acele statistice despre meri, peri, pruni etc. etc. Cu cât mai puțin e permis, ca din această cauză să nu fim prelegeri.

Pentru redacție și editură răspunzător: **Ioan Giontescu.**

Proprietar: **T. Liviu Albini.**

LOTERIE.

Tragerea din 9 Noemvrie n.

Budapesta: 86 40 88 25 24

Tragerea din 13 Noemvrie n.

Sibiu: 42 59 28 23 26

Mihail Roth,

farmacist diplomat,

Braşov, Tîrgul cailor nr. 2.

Recomandă ca mijloc de casă de mult probat spirtul seu gallic în calitate excelente pro butelie de 0.2 litri fl. —.40

Deposit pentru Sibiu şi giur la

Gustav Kessler,

Sibiu, colţul din strada Măcelarilor şi strada Poplăcii.

Comandele adresate direct fabricantului se expediază zilnic prin postă pe lângă rambursă sau trimiterea înainte a banilor.

Embalagiul se socoteşte în preţurile originale. [3003] 6—6

Pentru clientelă numeroasă se roagă

Mihail Roth,

Braşov, Tîrgul cailor nr. 2.

Tocemai a apărut şi se află de vânzare la librăria Institutului Tipografic în Sibiu:

CESTIUNEA NAȚIONALITĂȚILOR

ȘI

MODURILE SOLUȚIUNII SALE

ÎN

UNGARIA

DE

AUREL C. POPOVICI.

Preţul 50 cr v. a.

cu trimitere postală 53 cr. v. a.

În editura „Institutului tipografic” a apărut şi se află de vânzare

Prăsirea pomilor

de

D. COMSA,

membu în comitetul central al „Reuniunii române agricole”.

Preţul unui exemplar 12 cr.

La „Institutul Tipografic” în Sibiu se află de vânzare:

PORTRETUL

dlui Dr. Vasile Lucaciu.

Un tablou în mărime de 38×28 cm.

Preţul 50 cr.

Prăvălie nouă română!

Orăştie, Piaţa-mare Nr. 2.

Am onoare a aduce la cunoştinţa onoratului public, că cu începutul luni Noemvrie st. v. deschid pe Piaţa Orăştiei o

BĂCĂNIE

sub propria mea firmă protocolată IOAN I. VULCU.

Mijloace materiale suficiente, cunoştinţe teoretice şi practice câştigate în decurs de mai mulţi ani precum şi relaţiunile mele numai cu case principale de comerţ, m’au pus în stare a oferi onoratului public cele mai bune mărfuri de băcănie proaspete, sub preţuri foarte moderate.

Asigurând stimatul public binevoitor în totdeauna de serviciul cel mai solid şi prompt, semnez cu deosebită stimă

IOAN I. VULCU.

[2825] 9—10

Gichtfluidul
a. lui [1784] 20—40
KWIZDA
De mulţi ani probat ca
leac de casă, care alină
durerile. Fricţiuni întăritoare
înaintea şi după ture mari. Pre-
tul unui flacon 1/4 fl. l. v. a.;
flacon 1/2 60 cr. v. a.
Deposit principal:
Apoteca cercuală
Kornelburg l. Viena.
Se poate căpăta în toate farmaciile.
Se se observe cu atenţiune
marca şi se se ceară exclusiv
Gichtfluidul
lui
KWIZDA

Banca generală de asigurare

„TRANSILVANIA”

ÎN SIBIU.

fundată în anul 1868

[963] 43—

asigurează prelungă condiţiunile cele mai favorabile:

- a) în contra pericolului de foc şi exploziune clădiri de ori-ce fel, mărfuri, produse de câmp, mobiliu etc.
- b) pe viaţa omului în toate combinaţiunile, precum: asigurări de capitaluri pe cazul morţii şi pentru terminuri fixate, de zestre şi de rente.

Dela fundarea institutului se plătiră:

Despăgubiri pentru daune cauzate prin foc	Sume asigurate pe viaţă
în a. 1869—1891 fl. 905,194.22	în a. 1870—1891 fl. 697,207.44
în a. 1892 „ 48,911.78	în a. 1892 „ 57,791.88
în a. 1893 „ 34,925.85	în a. 1893 „ 53,119.28
în a. 1894 „ 56,333.20	în a. 1894 „ 59,659.—
Suma fl. 1.045,365.05	Suma fl. 867,777.60

1,913.142 fl. 62 cr.

Conform bilanţului pentru 1894 fondurile de rezervă şi garanţie se urcă la **920.257 fl. 36 cr.**

Prospecte şi formulare se dau gratis.

Desluşiri se dau şi oferte de asigurări se primesc prin Direcţiune în Sibiu, (Strada Cisanădei Nr. 5, casa proprie), sau prin Agenturile generale şi principale în Braşov (H. Hermann), Cluj şi Arad, precum şi prin Agenturile speciale în locurile mai însemnate.

ECONOMUL

redactat de I. COSTIN,
preot.

Sprigin economilor.

De astă-dată trebuie să arătam economilor nostri o rîndueală binefăcătoare, care s'a introdus de stăpînirea din Rusia în împărăția rusească.

Cred că mai toți economii nostri știu, cât de greu este a face bani din grâne, cari de câțiva ani încoace abia au ceva preț. Nu numai în țeara noastră, dar' în întreaga lume prețul bucatelor este foarte scăzut. Așa, că economii și lucrătorii pămîntului abia pot ave după multa lor osteneală și jertfe ceva răsplată. Între cheltuelile și lucrul mult ce trebuie să-l facă cu cultivarea bucatelor și între venitul ce se poate câștiga din dînsele, nu este nici o proporție. Adese-ori se cheltuește mai mult cu lucrătorii scumpi, decât s'ar pute câștiga din prețul bucatelor.

Neguțătorii cei mari, cari cumpără bucatele au apăsătorii prețurile bucatelor, încât nu poate ave dobândă din grâne, economul care le produce, ci neguțătorii cari le cumpără și vînd. Acestia hotărăsc și statoresc prețurile după-cum le place lor, încât bieții muncitori ca producători sînt expuși la bunul plac al speculanților celor mari.

Vezînd această mare nedreptate stăpînirea împărăției rusești, s'a gîndit mult până a putut afla un mijloc, prin care poate scuti clasa plugarilor și le poate da un ajutor contra apăsătorilor și speculanților.

Descoperind totodată și boala, n'a fost greu a afla și leacul. Adecă s'a aflat, că apăsarea prețurilor asupra bucatelor vine din lipsa de bani. Poporul agricultor prin grelele împregiurări este constrîns a vinde grânele îndată după seceriș, așa după-cum li-se croiește prețul de cătră capitaliști sau neguțătorii cei puternici. Statul sau stăpînirea a trebuit să cugete mult până a putut descoperi o lecuire, prin care să se impedece cursul nefiresc al acestei afaceri.

Așa deoparte a trebuit să dea un sprigin în bani plugarilor, ca aceia să nu fie siliți din lipsă mare a vinde grânele atunci și cu prețul cum neguțătorilor celor mari le convine, de altă parte ca plugarii înșiși să se deștepte pentru a vedea de unde li-se dau loviturile și cine apasă prețurile bucatelor.

Lipsa de bani împinge și silește pe plugar a-și vinde produsele sale așa după-cum este prețul în piață. Cu deosebire după seceriș și cătră toamnă sînt a se plăti dările, ratele datorilor și tot felul de îndatoriri. Economul, ca să poată scăpa de execuări și licitațiuni, grăbește la tîrg cu produsele. De această mare

îmbulzeală profită sau se bucură neguțătorii, căci în asemenea împregiurări pot cumpăra așa, după-cum lor le place.

Stăpînirea rusească pentru a lua sub apărare pe bietul țeran, ca să-l scutească în lipsa mare de speculanți, a pus la îndemână antistiilor comunale o anumită sumă de bani. Aceasta apoi după o rîndueală se împrumută în capul produselor pe vreme mai scurtă. Adecă plugarilor li-se pune la îndemână pe lângă asigurare un ajutor, care trebuie replătit îndată-ce se vînd bucatele; până acelea ajung la vîndere servesc, de ipotecă sau zalog.

Acest scut sau ajutor este dat fără dobândă s'au usură. Mai ales pentru ținuturile mai departe de orașe și tîrguri, pentru comunele cu drumuri rele și greu de străbătut la piațe, această îngrijire este foarte folositoare.

Prin această faptă atât stăpînirea cât și clasa economilor dobîndește. Stăpînirea are prin zalogirea bucatelor asigurat împrumutul și darea statului, este scutită de a face licitații și vînderi pentru dare. Economul nu este aruncat în brațele cămătarilor, nici nu este silit a-și da produsele cu preț scăzut în ruptul capului, ca să poată ajunge la bani, nici nu aleargă pe ori-ce vreme rea la tîrguri.

Încercarea acestui împrumut cu o întindere mai largă a fost pusă în întrebuintare numai în acest an. Deci încă nu se poate vorbi despre această afacere, ca despre un lucru deplinit cu rezultate și motive, ci numai despre o întreprindere, dela care se așteaptă mult bine. Pe lângă toate-că abia s'a introdus în faptă această ordinațiune, totuși semnele îmbucurătoare încep a se arăta.

Așa o gazetă economică industrială „Torgovo-Promystyennaja Gazeta“ arată unele date din luna trecută cum s'a statorit prețurile grânelor. Arată cu date vrednice de toată încrederea, că prețul grânelor, fiindcă n'a fost îmbulzeală prin tîrguri, se află tot mereu în creștere.

Această gazetă constată, că neguțătorii, cari au avut încheiate tîrguri cu grâne pentru străinătate, din cauză că producătorii stau în rezervă cu vînderile și nu grăbesc la piațe, sînt constrînși ca să dea prețuri mai mari pentru grâne.

După-cum afirmă gazeta amintită, mulți dintre exportatorii de bucate mai renumiți: „au fost constrînși în mai multe rînduri a respinge cumpărările și procurările odată încheiate pentru grâne, căci din cauza prețurilor ridicate n'a fost în stare a le împlini“. Se spune, că mai ales prețul săcării se ridică tot mereu, încât cumpărătorii și neguțătorii sînt siliți a mărturisi, că producătorii au ajuns a fi domnii situațiunii sau împregiurărilor.

După-cum se vede din cele până aci amintite, împrumutul și ajutorul dat din partea stăpînirii rusești, va ave

chemare a deslega și desrobî pe economii de sub apăsarea capitalelor. Este și lucru drept și peste tot de dorit, ca cărmuitorii țerilor să se pună la muncă pentru ușurarea clasei plugarilor, cari de câțiva ani încoace sînt greu apăsați, ca stăpînirea, căreia i-se pune la îndemână dările și jertfele grele, să fie așa de bună, ca prin obolul luat dela plugari să-i scape din ghiarele cămătarilor și speculanților.

Se poate prevedea, că exemplul și dispoziția împărăției rusești, dacă va pute aduce mîntuirea plugarilor și lucrătorilor de pămînt, va face un început îmbucurător, care nu va întîrzi a îndupleca și pe statele din alte țeri a introduce asemenea dispoziție folositoare.

La noi asemenea ajutoare și scutiri pentru plugari, s'ar pute ajunge prin însoțirile agricole. Până economia câmpului la poporul nostru nu va fi răspîndită și ajutorată de însoțiri, despre o înaintare generală abia mai poate fi vorba.

Scăderile laptelui.

Precum ori-cari produse pot ave unele scăderi, așa și laptele este expus adese-ori la unele scăderi. În asemenea împregiurări cea dintîiu datorință a economului este, să caute după cauza de unde vine scăderea. Mai ales într'o economie, unde sînt mai multe vaci, laptele cu scădere sau stricat, nu e bine să fie mestecat cu cel bun, căci ușor se strică și acela. Îndată-ce se ivește laptele stricat trebuie descoperită vaca dela care provine și laptele dela aceea se grijește deosebit de celalalt.

Mai virtos căpătăm lapte stricat dela vaci bolnave, cari se vindecă cu deosebire leacuri. Laptele primește gustul și mirosul leacurilor, cari se întrebuintează pentru vindecare. Nu arare-ori însă poate fi stricat laptele dacă vaca mistuie nutrețuri mucedate și rele.

Scăderea laptelui mai adese-ori este vinețea. Această stricăciune se arată pe suprafața laptelui, adecă în vasul unde păstrăm laptele se ivesc niște pete vinete. Aceste pete se ivesc după câteva oare dela străcurarea și așezarea laptelui și se pot vedea, până laptele încă nu s'a închiegat. Vinețea aceasta unde mulg mai multe vaci în aceleași vase, se arată odată în unul, de altă-dată în altul. De unde se poate statorî, că laptele vînat strică și pe cel bun. Așa fiind, nu numai mulsul, dar' chiar și străcuratul laptelui trebuie pus și păstrat în vase deosebite.

Stînd laptele stricat mai multă vreme în vase, trece în culoare galbină-verde și are miros neplăcut. Smîntăna se poate face unt, dar' untul avînd gust neplăcut nu se poate întrebuinta, ba chiar este stricăcios atât pentru om cât și pentru animale.

Scăderea sau stricarea laptelui, mai adese-ori provine din boalele interne (din lăuntru) ale vacilor, arare-ori însă din nutreț. Dar' poate proveni și din necurățenia și murdăria grajdului, cămărilor ori pivnițelor, vaselor unde se păstrează laptele. Boala se poate vindeca prin schimbarea nutrețului, chiar și prin schimbarea nutririi în grajd cu pășunea sau pășunii cu nutrire în grajd. De altcun boala de grajd este lipicioasă sau contagioasă, de aceea vaca atinsă de boala aceasta trebuie depărtată dintre celelalte. Dacă boala nu înceată, atunci nu este altă scăpare decât viuderea vacii măcelarilor.

Stricarea laptelui mai adese-ori se ivește vara decât iarna.

Mai arare-ori ne dau vacile lapte roșu, care mai ales se ivește atunci, când vacile se nutresc cu plante din cari se fabrică vâpselele. Mai poate proveni această scădere și atunci, dacă în uger s'ar fi rupt vre-o fibră (vină), prin care circulă sângele; dar' se ivește și la vacile cari urinează sânge.

Laptele *amar* provine mai cu seama dela vacile cari umblă la pășune. Acestea nutrindu-se cu plante amare, trece gustul amar dintr'însele și în lapte. Mai adese-ori se întâlnește economul cu lapte amar, dacă mulge vacile când se află aproape de fâtat. În asemenea împregiurări alegerea laptelui prin organele vacilor nu se poate în mod regulat, având a nutri din dînsul și vițelul, deci laptele este mai tulburat și nici-decum destul de curat pentru folosire.

Amăreala fiind mai mult o scădere provenită din cauze naturale, dacă aceste înceată laptele își primește gustul bun. Vacile aproape de fâtat, cari n'au decât laptele amar, nu trebuie mulse.

Lapte *apătos* sau *subțire*, care se încheagă foarte cu greu, dau vacile atunci, dacă au ceva boală la uger, nu se mulg destul de bine și în vase curate, ori dacă se lucră prea mult cu dinsele. De regulă vacile, cari trag în jug și se obosesc și inferbentă, cari sunt chinuite cu lucru nu dau lapte bun. Vacile au lipsă de anumită liniște și răpaos, ca să se poată străforma nutremintele în lapte bun și curat.

În urmă mai are o scădere sau stricăciune mare laptele, când se *întinde*. Unele vaci chiar mulgându-se dau lapte care se întinde. Laptele altora se întinde numai după-ce s'a pus se stee.

Aceasta încă este o boală lipicioasă, care poate strica și laptele bun, de aceea trebuie deosebit muls și păstrat. Din această smântână se alege cu greu untul sau cașul gătit din dînsul nu se poate folosi.

Vacile, cari dau asemenea lapte se lecuesc așa, că li-se dă în toată ziua câte

6—7 grm. acid muriatic fert în sēmēntă de in, totodată trebuie schimbat și nutrețul.

Acestea ar fi scăderile sau stricăciunile, cari se ivesc mai adese-ori în lapte și totodată povețele mai însemnate de a ne scăpa de dinsele.

Economia la noi.

Sub acest titlu 'i-s'a dat loc unui articol în numărul 44 al „Economului“, întocmai după-cum ni-s'a trimis din Arad dela un bărbat inteligent. Articolul din chestiune a fost scris într'o formă, încât s'ar părea că autorul dorește o dispută economică. Din parte-mi aș dori, ca asemenea desbateri să se ivească pe terenul economic cât de des.

Până când nu vom ave critică, dispute și desbateri despre economia practică, și nu numai teoretică, nu vom putea da înainte pe terenul acesta prețios, așa după-cum poftesc, ba pretind împregiurările grele de astăzi, în cari dimpreună cu poporul plugar siliți sîntem a vieții.

În scrierea amintită se zice:

... se vede, că cu cruțare a vrut să fie dl I. Costin cătră popor și a înungiurat a-l atinge cu lucruri, cari poate nu sînt plăcute. Ei dar' adevărul înainte de toate și deci excuzarea, că în trecut poporul a fost asuprit foarte de starea iobăgiei până la 1848, s'ar putea zice: adevărat, dar' fost-au asuprite și alte popoare tot ca noi, de ce dar' acele astăzi totuși au economie de frunte și stare bună pe lângă noi.

Așa se cuvine să fie învățătorul, nu poate imputa și face recriminațiuni fiilor, pentru păcatele, cari poate le-ar fi avut părinții. Cu imputări nimic nu se poate ajuta. Vorbele ar fi foarte deșerte și glasuri în pustie. Adevărul 'i-am spus când am zis, că iobăgia a ținut poporul legat de glie, care neavând proprietatea sa, dela care se lua după plac livada cea mai bine grijită, e foarte ușor de înțeles, că n'a lucrat cu zelul și voea cum trebuie să fie lucrată moșia. Că iobăgia a împedecat toate popoarele în agricultură, este un adevăr istoric, recunoscut de toți economii și mărturisit de părinții nostri, cari au trăit pe acele vremuri.

Afirmarea sau întărirea: că fost-au și alte popoare asuprite tot ca noi, astăzi totuși au economie de frunte stare bună pe lângă noi“, sînt afirmări, cari cu nimic nu sînt dovedite. Ar trebui să știm, cari au fost popoarele asuprite întocmai ca noi și cât sînt de înaintate în economie. Apoi mai trebuie făcută deosebirea și între asuprire și asuprire. Scriitorul ar trebui să știe, că noi chiar și astăzi sîntem împedecați pe terenul economic. Oare lasă-ne stăpânirea să ne întemeiem reuniuni economice după plac? 'Mi-ar plăce să ved, cât ar fi înaintat alte popoare, dacă s'ar fi aflat între îm-

pregiurările noastre. Noi, ce-i drept, pășim încet, dar' sigur.

„Dl Costin spune, că ne este de lipsă luminare spre aceasta după școale, cărți și învățături dela oameni cu carte. Adevăr, că ne trebuie și astăzi, dar' mai mult ne-a lipsit nouă o voință tare, o pătrundere a noastră singuri, o pornire care prin anii 1870—1880 barem o puteam să o așteptăm dela fruntașii poporului preoți, învățători și alți cărturari, dar' n'au fost“.

Numai învățătura și știința ne poate pune în stare de înaintare pe terenul economic. Dacă fruntașii nostri n'au făcut în trecut după-cum nouă ne-ar plăce, ne-a lăsat să lucrăm noi. Nici nu putem pofli ca totul să facă alții. Dacă noi vedem lipsa și putem pătrunde, că ce lucrare ar putea sporî înaintarea, n'avem decât să îndeplinim ce lipsește. În vieța popoarelor lucrurile economice și lucrarea pământului nici când nu este prea târzie. Din contră, mai bine târziu decât niciodată. Dacă antecesorii cei dinaintea noastră n'au știut folosi și scoate usoarea pământului cât numai s'ar fi putut, nu noi am pierdut, au pierdut ei. Ei n'au avut venite, cum noi trebuie să stoarcem prin mîntea noastră mai luminată din acești pământ.

În articolul pomenit se mai zice:

„nemăsurata pagubă ni s'a făcut de 25—30 ani încoace pentru neluminata trezie, ușuroasa trândăvie a noastră. Poate că sute de ani va aștepta înzadar poporul ocaziunea de a tocmi la lo: ce am pierdut. Câmpurile cele bogate în rodire, fânețele, grădinile și dealurile cele prețioase, cari au trecut dela noi din lipsa hărniciei noastre, cu greu le vom mai aduce la noi“.

Pria aceste scriitorul recunoaște, că ne-a lipsit lumina, unde de altcun se exprimă în mod nelindatinat: *neluminata trezie*.

Modurile prin cari poporul nostru a pierdut moșiile au fost și sînt și astăzi foarte deosebite. Este însă știut, că ce perde *lipsa de hărnicie*, tot cu hărnicie se poate câștiga. Moșiile sînt o marfă, averile lucruri schimbătoare, cari prin voință, sirguintă și păstrare pururea se câștigă: dar' prin risipire se perd.

Singuraticii trebuie să moară; dar' neamurile nu mai pot muri în urma nehărniciei și păcatelor lor. Așa este și cu averea. Singuraticii pot perde avere, dar' mulțimea, având tărie poate câștiga. Așa un popor, cere a dat înderēt prin părinți se poate deștepta și lumina în fi.

Însuși cunosc comune întregi, cari ani de-arîndul au tot vîndut moșiile; dar' venindu-le preot și învățător harnic în frunte, s'au întors din calea rătăcirii și astăzi cu mândrie dau înainte. Un popor îndată-ce însuși își vede greșelile și păcatele este ușor de îndreptat spre bine. Apoi pe terenul economic nimic nu se perde, ci totul se schimbă după tăria și voința oamenilor.

Deci nu se poate deduce judecata, că ce s'a pierdut în 25—30 ani, nu s'ar

putea câștiga decât în sute de ani; din contră cu hărnicia totul se poate câștiga tot într'atâta vreme, dacă nu mai curând.

N'au nici un înțeles sau adevăr următoarele:

„Las că dl Costin ne spune bunătatea commasării pământului și retace partea rea a ei, care astăzi după atâtea commasări o vedem mai ales de când a scăzut prețul bucatelor; domnul Costin nu amintește, că la pământul commasat trebuie și multă hărnicie a-l ținea, că e tare lăcomos și se știe, că unde s'a commasat, acolo a trecut mai iute la alte neamuri“.

Hotărît commasarea este foarte bună. Scăderile sunt atât de neînsemnate, încât abia pot fi luate în socoteală. Adevărat este că în articlii mei din „Economul“ nr.ii 36 și 37 n'am amintit scăderile. Nu căci n'am voit a repeta ceea-ce s'a scris odată în articlii despre „commasare“. Dacă aceia erau cetiți de scriitorul din Arad, sunt sigur că nu putea să-mi facă nici o imputare. Mai puțin se poate înțelege scăderea prețului bucatelor, adus în legătură cu commasarea. Scăderea prețurilor nu e de a se căuta în commasarea, ci cu totul altundeva, adică în apăsarea capitalelor mari.

Hărnicie trebuie nu numai la pământul commasat, ci și la celalalt. Dacă vorbă este de vindere, atunci pururea părțile necommasate sunt mai lăcomose pentru vânzare. Din contră, nu se pot instrăina așa ușor cele commasate. Să fie scurt. Voiu aduce un exemplu din viața: având poporul o bancnotă de 10 fl nici-când nu o schimbă așa ușor când are lipsă ca pe cele de 5—1 fl. Așa stă treaba și cu moșia, părțilele câte de 400—1000 stângeni risipite pe hotarul unei comane, cu mult se vînd mai ușor ca o proprietate de 10—50 jugere.

Dacă totuși economia este silit a vinde pământul commasat pentru acela pururea capătă preț mai mare, care pentru omul lipsit și economul ajuns la năcaz totuși este dobândă. De altcum bunătatea commasării este dovedită de bună chiar și prin aceea că s'a îndeplinit mai în toate țările culte din lume, dacă era aceea stricăcioasă n'ar fi introdus în atâtea părți. Următoarele rînduri, așa puțin cum sunt, cuprind o mulțime de greșeli și neadevăruri:

„Nu iobăgia și nu necomasarea și nu într'atâta lipsa de învățături școlare au dus părțile bănațene și ungurene la starea noastră rea de astăzi, ci letargia, ușurătatea și nehărnicia noastră“.

De unde vine oare letargia, ușurătatea și nehărnicia? Din știință, pricepere, înțelegere ori prostie? Mîntea sănătoasă așa ne spune, că toate aceste rele vin din prostie, ear' prostia din lipsa de învățatură. Așa lipsa de școale, respective de învățatură și înțelepciune trebuie că au dus părțile bănațene și ungurene în păcatele ce li-se impută; dar' nici decum mîntea luminată și trează! De loc nu-mi

este greu a dovedi, că totuși școala este temelie, pe care trebuie să clădim înaintarea poporului.

Însuși scriitorul care zice: *nu lipsa de învățatură școlară* a dus poporul la starea rea economică, vine mai jos și ce a spus mainainte răstoarnă mai târziu, dându-mi motive să adevăresc, că totuși eu dreptatea am spus-o.

Estă ce ne spune:

„Să fim trezi în toți pașii noștri, spre ce scop luminează-te prin cetire și școală, caută la școală ca un ioc de unde poți învăța cum să faci, ca lucrând să poți trăi, ca un om cinstit și fericit“.

Adecă totuși școala trebuie unui popor, dacă dorește să fie harnic, așa letargia, ușurătatea și nehărnicia sunt odraslele neștiinței și lipsei de învățaturi.

Când cineva pune pe hîrtie gândul seu, trebuie ca să-l cearnă foarte bine în sîta judecătorecii, că dacă nu face așa, atunci în loc de a zice ceva lucru înțelept ca să lumineze și pe altul se învâluie în întunec.

De loc nu e greu a povesti, ce și cum a greșit poporul, preoții și învățătorii, sau a spune scăderile ce pot avea commasările. Dar' aceste mai toate sunt lucruri, cari cu toții le știm. Lipsă este a spune povețe, prin cari pe viitor să fim scutiți de scaderi și să înțelegem spre bine greșelile ce pot avea d. e. commasările.

I. Costin.

Știri economice.

Piațele din București. Afîndu-mă în capitala României nam întăriat a cerea piețele frumoase de tot felul ca să pot afla însumi despre bunătatea și prețul marfelor. După toate produsele, să vede, că țeara se află mai spre Răsărit-Aneazizi, unde clima este mai caldă și pământul foarte bun.

Grâne, legume și poame se află de frumuseță rară cu preț foarte scăzut. Grânele sunt produsele țeranului român, legumele și poamele sunt mai mult produsele brațelor bulgărești și sârbești. Dintre poame, strugurii și au acum sezonul lor. Toate ulițele Bucureștilor sunt cutrierate de negustorii cu struguri, cari poartă în spate corfe mari. Strugurii în aceste, dulci și ieftini.

Dacă află ceva produs mai slab și neplăcut, sînt prunele bistrițene, care sînt atât de rău uscate și alese facînd producții dovedesc o nepricepere și necunoștință păgubitoare în uscarea poamelor.

Din traista cu povețele.

Întrebarea 159. Am un ficior, în vîrstă de 24 ani, încă din pruncie are un greumînt în piept, care pe timpul de vară 'i-se 'mai alină. Îndati-ce dă răceala, de cu toamnă, și toată iarna, îl prăpădește mai de tot. Tusa grozavă îl înecă câte-odată, de 'și mai perde simțirile. Oare ce morb ar avea, și cu ce 'i-aș putea ajuta?

Soborsin 1895.

Crăciun Logojan.
econom

Răspuns. Noi nu ne putem spune părerea la o boală, care nu o cunoaștem nici

vedem. Asemenea neputințe sînt cu mult mai grele, decât să se poată spune ce morb este. Așa fiind, n'ai decât să mergi la medicul cercual ca să-ți viziteze fiul, care poate să-ți poată da sfatul și ajutorul trebuincios.

Întrebarea 160. Eu am durere de ochi de multă vreme și îmi curg lacrimile din dinșii foarte des. Faceți bunătate și-mi răspundeți ceva leac pentru astă boală.

Trapold 1895.

Lazar Tomușiu.

Răspuns. Pentru vindecarea ochilor cari lacrimă mereu poți întrebuința după sfatul lui *Kneipp* două leacuri.

Cumpără în farmacie aloa care îl vei folosi extern și intern. Vei cumpăra praf, din acesta vei ferbe cât poți lua pe virful cu țitului ferbîndu-l într'un pătrar de litră apă punînd cătră dinsul o lingură miere de stupi. Aceasta o folosești pe zi de două-ori ca ceai sau thee.

Îți vei găti apoi apă de ochi: într'o jumătate litră apă curată, dacă se poate curgătoare sau de isvor, vei pune cu virful cuțitului de 2—3-ori pulvere de aloa, căud este ferbinte, apoi scuturi bine sticla în care este așezată apa. Cu această apă să speli o hii chiar și sub pleope câte de 2—3-ori pe zi, cât numai se poate de bine. La început vei avea mare mâncărime: dar' după puțină vreme asta înecată.

Sau poți folosi: *Silur*, care în farmacie se vinde sub numirea (*Euphrasia officinalis*). Aceasta se întrebuințează făcută fărină sau numai frunzele de ceaiu. Din acest ceaiu se spală ochii peste zi de 2—3-ori, peste noapte o cărpă curată de pânză muindu-se în ceaiu se așază peste ochi. Peste zi bolnavul trebuie să iee câte de 2-ori în zupă sau apă atâta praf, cât poate lua câte-odată cu un virf de cuțit. Amîndouă aceste plante sînt bune și pentru îndreptarea stomacului, de aceea ceaiul se poate întrebuința la întocmirea apetitului și îndreptarea rânzei stricate.

POSTA REDACȚIEI.

Cine are mere de vânzare, să se adreseze la V. Filimonescu în Bistrița, arătînd și prețul cu cât le vinde.

Dlul Trifon Boca. Despre jugănitul scroafelor am spus, că este o deprindere foarte folositoare, dar' nu se poate învăța decât prin praxă. Răspunsul la întrebare îl află în „Economul“ nr. 41 sub întrebarea 145

Dlul Iacob Boca, Ilva-mare. Sobolii sau cărțile nu se pot stîrpi decât așa, dacă se pîndesc seara ori dimineața când ridică apoi cu sapa se scot și ucid. De altcum sobolii pe lângă stricăciune fac folos mult prin mistuirea multor insecte, cari pot fi păgubitoare plantelor.

Dlul M. P. Sieghiște. La scrisoarea, în care descrii detaliat boala de care suferi, noi nu vî putem da îndrumări mai bună ca medicii, cu atât mai vîrtos că morbul este mult complicat. Procură-ți *Cura de apă de Kneipp* de acolo poate să află ceva bun. Exemplarul costă 1 fl. 70 cr., se află la Institutul Tipografic în Sibiu.

Dlul Vaselian Popovici, învățător, Bîrzova. Cu asemenea întrebări mărunt cum este cea pusă de d-ta: unde am putea cumpăra pentru un faur sufloii de suflat în foc? N'ar trebui să ne obosoști răspunsul e scurt, în orașul cel mai aproape, că nu costă așa scump, adecă transport nu se socotește.

Dlul Ioan David, cantor. Dacă te pricepi la multe meserii, ce te adresezi la noi să-ți dăm povețe despre aurit și argintărit. Acestea nu sînt lucruri cari s'ar ține de noi, ci de pictori. Apoi noi am spus unde și cine sînt pictorii români.

Monografia economică-culturală

a comunei

Gurariului.

Scrisă de *Ioachim Muntean*, preot.

(Urmare).

4. Calea din Măgură până la joagărele din Rîul-mic.

5. Calea lungă din Curmătura Foltii până la Isvorul Rîului-mic.

6. Calea din Curmătura Foltii până în vârful Foltii.

7. Calea dela stîna Foltii până în Isvorul Găujoarei.

8. Calea dela joagărele Măgurii peste Niculești până în vîrf.

9. Calea viilor din calea Niculeștilor până la Isvorul-sēc.

10. Calea Coștesii din calea Niculeștilor până la Coșteasa.

11. Calea repezișului în Niculești din rîul Cibin până în Isvorul Niculeștilor-cel-mic.

12. Calea în Grosul muierii din Intravilan până în Curmătura Ursului.

13. Calea pe Dealul Cărbunariului din Rîu până în Curmătura Ursului.

14. Calea peste Bliderei din Intravilan până la Trimetră, (punctul de întîlnire al hotarelor: Gurariului, Rășinariului și Poplăcii).

15. Calea din Bliderei dela împreunarea Vărilor până în vârful Bliderei.

16. Calea pe Valea-mare din Intravilan până la Isvorul Vălii-mari.

17. Calea pe Valea-mică dela împreunarea Vărilor până la Isvorul Vălii-mici.

18. Calea pe Rîul-mic dela împreunarea Rîurilor până la Cristea.

19. Calea din Runcuri pe Vertoape dela împreunarea Rîurilor până în fînațe.

20. Calea din Runcuri dela Părăul Runcurilor până în Runcuri.

21. Calea din Rîul-cel-mic pe la Casă până în Runcuri.

Lîngă acestea mai este a se adăuga:

22. Calea cea nouă, ce s'a făcut în anul acesta și se numește: Calea din Măgură peste Dealul Foltii până la Curmătura Foltii.

Se vor face cu vremea căi și spre ceialalți munți, ca putînd oamenii umbla pe ele cu carul, să lucre mai cu spor decît cu tîrișul, cum se obișnuia până acum, ceea-ce, după legile de pădurărit, nici nu se mai îngădue.

Și e bine să ne aducem aminte cît mai des de zicala prea înțeleaptă, că: „nu boul, ci drumul bun duce povara“.

Pentru susținerea căilor de munte în stare bună, se pun drumari cu plată de 30 cr., — acum urcată la 60 cr. pe an, de primăvara până toamna, dela toți cei cu vite de jug ori de ham.

16. Folosul din Munți.

a) Lemnăritul

Folosul, pe care munții îl aduc comunei, este îndoit: ca pășune de oi, care se arendează și ca pădure sau „bêrc“.

De cînd cu introducerea legilor silvanale, tistiile încredințate cu supravegherea pădurilor poartă deosebită grijă, ca acelea să nu se prădeze, ca mai de mult, cînd fiecare om tăia cît și unde vrea și cum se pricepea; ear' în cassa comunală nu intra nimic.

Acum lucrul s'a regulat spre mai bine și în punctul acesta întocmindu-se de așa, ca nu numai rîndul ăsta de oameni, ci și fiii și nepoții cu toți urmașii lor să aibă totdeauna „pădure de tăiat și bani de câștigat“.

După planul cel nou de exploatare se desemnează în fiecare an cîte o bucată de pădure, așa numit »slag« sau »parchet«, brădet și făget cu totul cam 86 jug.

Acestea se dau oamenilor în folosință după anumite rîndueli satorite mai dinainte înadins de sfatul comunei. Pentru lemnele ce se vînd, se plătesc taxe potrivite în folosul casei comunale. »Taxa« așa numită »de lemnărit« pentru anul 1895 este după-cum urmează:

1. Grinda de 3° cu 5 cr. peste 3° . . . 10 cr.
2. Vantrozile tot așa.
3. Caferii de 3° cu 2 cr. peste . . . 3° cu 5 cr.
4. Stucatura de bucată (dărab) 5 cr.
5. Lați, părechea . . . 1 cr.
6. Scînduri groase late, fostene și de 5/4" cu 2 cr. dărabul; cele de 1" și de pălan cu 1 cr.
7. Un car de lemne, scortări și margini 10 cr. de car.
8. O sută de pari de viie . . . 10 cr.
9. Prăjini de brad 1 cr. dărabul.
10. Un car de lodve 5 cr.
11. Povara după un cal . . . 3 cr.
12. Un car de lemne ciontate 10 cr.
13. Un stînj. mic vîndut în com. 10 cr.
14. » » metric 20 cr.
15. Două chelteauē 1 cr.
16. O scară 2 cr.
17. Un sac de cărbuni 2 cr.
18. O osiie 1 cr.
19. O păreche de fuscei . . . 1 cr.
20. O rudă 1 cr.
21. Două crace 1 cr.
22. Un car de scoartă 5 cr.
23. Un car de cercuri de buți 10 cr.
24. Pedepsa pentru ori-ce lemn, ce nu se va insinua (înștiința), cu gîndul de a scurta comuna, se statorește cu de 5 ori atîta, cît ar face taxa obișnuită.

Încasarea acestor taxe s'a dat de astă-dată cu arîndă, care pe anul curent s'a ridicat la 880 fl. v. a. Acesta ar fi deci venitul, pe care îl trage comuna din păduri, lîngă care ar' fi poate a se mai adăuga cei 80 fl. încasați ca poziție nouă, — în anul acesta pentru întîia-ooră, — dela un proprietar de porci pe jir.

Dar' și cheltueli încă se fac destule cu întreținerea personalului de pază, a cărui plată se ridică la 873 fl. 46. cr. pe an, cum se va vedea la alt loc; apoi cu susținerea celor 2 grădini de plantațiune, una în „Măgură“ pentru munți, alta în „Genune“ pentru coastele din apropierea comunei și alte spese, ce ni-se pricinuesc cu cumpărarea și transportarea semințelor și a plantelor de sădit.

Cu toate acestea ne mîngăiem bătîr cu gîndul, că pe averea noastră până acum noi sîntem stăpîni. Dar' se svonește, că statul ar ave de cuget să pună mîna și pe păduri și să le iee în administrația sau chivernisala sa proprie, cum a făcut de pildă cu regalul de cărcimărit și ca mîne poate să facă chiar și cu morile și cu alte întocmiri industriale mîinate de apă. Bieții oameni se îngrozesc de pe acum în vederea nepastelor ce pot să-i ajungă, și nu fără temei; că doar' în sine vedem cît de rău sîntem strîmtorați pe toate căile și din toate părțile; apoi vorba ceea: »de ce te temi, nu te trece« din dese pățanii e plămădită.

De aceea să fim treji și cu ochii în patru, nu cumva prin călcarea prea fățișe a legilor silvanale, să mai dăm și noi stăpînirii ansă (prilegiu) de amestec. Pe lîngă toate-că oamenii plătesc bieții taxa de lemnărit, care înainte cu vro 25 ani nu era, cum nu era nici plata cea mare a personalului de pază — pentru ei pădurile sînt și acum cel mai prețios isvor de câștig. Ele mai ales aduc poporului venitul din care își susține casa și plătește dările și multele aruncuri.

Oamenii au și ei cheltueli din greu. Nu arare-ori vezi adecă boi „cîmpăviți“ sau cu „scala“ la picioare, căpătată din asupra și osteneală, ba chiar și schilăviți; apoi ține-te la carē și unelte stricate și merinzi fără folos mîncate. Vorba ăluia: „nici o hasnă fără casnă“!

E de însemnăt, că alătura cu stînginii metrici, se mai folosesc încă și acum așa numiții: stînginii mici „gurănești“ de cîte 5 urme.

b) Unelte.

Pe lîngă plug, grapă, sapă și lopată, hârleț, secere, coasă, greblă și furcă ș. a. ca trebuincinase la lucrul cîmpului, unealta cea mai indispensabilă (de care nu te poți lipsi) este sēcurea în cîmp, acasă și în bêrc. De asemenea și carul, pe care îl întocmesc oamenii amēsurat locului și trebuinței: cu „lioitre“, cu „lese“ și „de munte“, adecă numai inima cu cele două dricuri. Carul de munte se poate lungi și scurta după plac și după-cum cere trebuința.

În cîmp se folosesc carēle cu lese, ori cu lioitre.

Lesele au lungimea obișnuită cam de 8 urme; ear' lioitrele de 12 urme sau 2°. Înălțimea roatelor dinapoi e cam de 3 urme, a celor dinainte cu 2—3 țoli mai puțin; ear' lungimea osiilor la așa numitele carē de munte sau căruțe e de 5 urme. Afară de acestea o seamă de oameni mai au și carē așa numite mari, ale căror osii sînt de 7½ urme de lungi; ear' roatele au înălțimea de 41 și de 37 țoli. Cu carēle cele mari se lucră mai cu spor, ele și umblă mai ușor și nu se răs-toarnă așa curînd; de aceea se și folosesc oamenii bucuros de ele mai ales la căratul fînului și al bucatelor din cîmp. De toate însă abia vor fi 40—50 în comună, pe cînd de celelalte sînt cu sutele.

(Va urma)